

Druhy zvuku vo filme

V zvukovej zložke filmu rozlišujeme tri základné druhy zvukových prostriedkov alebo zvukové kategórie, s ktorými zvuková dramaturgia pracuje:

- **hovorené slovo**
- **hudba**
- **ruchy**

Hovorené slovo a **hudba** sú produkty ľudského myslenia. Sú to organizované zvukové systavy s komunikatívnym zmyslom (znakové systémy). Hovorenou rečou možno vyjadrovať aj celkom určité významy. Hudobné vyjadrenie je nekonkrétne, nad racionalitou prevažuje emotívnosť, do popredia vystupuje stránka estetická.

Zvuky prírody, zvuky strojov a činnosti človeka spravidla nevnímame ako zložito organizovaný systém, ale ako príznačný prejav objektov v ich činnosti, pohybe. Tieto zvuky použité vo filme označujeme ako **ruchy**. Vo filme sa teda aj ruchy uplatňujú s určitým tvorivým zámerom, dostávajú istý poriadok, stávajú sa jedným zo systémov znakovkej reči filmu.

Charakteristickým zvukovým materiálom hovoreného slova sú **artikulované prejavy ľudského hlasu**. Materiálom hudby sú zvyčajne **tóny**. Ale ani **hluky** (zvuky s neurčitou výškou) nemôžeme pokladať za „nehudobné“. Patria sem napr. zvuky niektorých bicích a zvukomalebných nástrojov, niektoré synteticky vyrobené zvuky uplatňované v elektroakustickej hudbe (napr. šumy) alebo zvuky prírodné, s ktorými pracuje tzv. konkrétna hudba a ďalšie moderné štýly. Podobne tiež kategória ruchov zahŕňa nielen hluky, ale aj tóny (klaksón, lodná siréna).

Hudbu od ruchu teda zásadne neodlišuje fyzikálna podstata použitého akustického materiálu, ale miera jeho organizovanosti a príslušná rovina vzťahov, do ktorej je určitý zvuk vsadený. Pri posluchu hudobnej skladby vlastne sledujeme vnútorné vzťahy medzi jednotlivými prvkami tejto kompozície. Krása melódie, ktorá nás zaujala, spočíva v jedinečnom usporiadaní výšok a dĺžok tónov – teda v určitom spôsobe organizácie hudobného materiálu.

Pri vnímaní ruchu dominuje predmetný vzťah zvuku k jeho zdroju – objektu v akcii. Sluchový vnem štekotu v nás primárne vzbudí predstavu štekajúceho psa. Ak sme odkázaní len na sluchový vnem, snažíme sa túto predstavu konkretizovať, vyčítať zo zvuku podrobnejšie informácie o druhu a veľkosti psa, o jeho pohybe, vzdialenosti, okolitom prostredí, dôvode štekania a pod., a zapojiť si tieto informácie do významovej súvislosti.

Vedľa vyššie vymedzených čistých typov zvukových kategórií existujú aj ich **kombinácie** a **prechodové typy**. Hovorené slovo a hudba sú schopné zlúčenia a vzájomného umocnenia v podobe spievaného slova. Hlas kukučky nám pripomína hudobne organizovaný melodický prvok, tlkot srdca prvok rytmický. Ruchy takejto povahy sa dokonca môžu stať kompozičným materiálom filmovej hudby (trebárs aj v naturálnej, neštylizovanej podobe). Skladateľ ich môže do hudby organicky zapojiť, akoby boli jedným z orchestrálnych partov. (Napríklad údery cepov tvoria rytmickú chrbticu komponovanej hudobnej plochy.) Takto uplatnené ruchy plnia hudobnú funkciu a zároveň pripomínajú svoj pôvodný predmetný význam.